

Переважає більшість опитаних вбачає найвищий практико-перетворюючий освітній потенціал в композиції форм та методів роботи зі слухачами, основними з яких є практичні заняття (75%), майстер-класи (57%), лекції (47%) та тренінги фахівців (40%).

Отже, укорінення в Україні ідеології інформаційного суспільства сформувало нагальну потребу в постійному підвищенні рівня знань і необхідності безперервної освіти викладачів та педагогів. Інформаційний прогрес створює виклик традиційним сис-

темам освіти і актуалізує питання перегляду методології, методики та організаційних засад сучасної освіти. Слухачі очікують: спеціалізації й наближення до проблемно-орієнтованого навчання (орієнтир на потреби слухачів щодо менеджменту сучасного навчального закладу, володіння інформаційними та освітніми технологіями); трансформації функціонально-рольового навантаження педагогічного складу закладів підвищення кваліфікації; варіативності та поєднання методів й форм навчання.

Список використаних джерел:

1. В Украине растёт количество пользователей интернета, свидетельствует исследования GfK Ukraine // [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/rolling_news_russian/2014/04/140409_ru_n_internet_usage
2. Бодрийяр Ж. Город и ненависть. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=102670>
3. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах у 2015 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publinform_u.htm
4. Интернет-аудитория Украины, июль 2015 года // [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gemius.com.ua/izdateli-novosti/internet-auditorija-ukrainy-ijul-2015-goda.html>
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
6. Кількість абонентів мобільного зв'язку в Україні на чверть перевищила кількість жителів. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://news.bigmir.net/technology/669867-Kilkist-abonentiv-mobilnogo-zvyazky-v-Ukraini-na-chvert-perevishila-kilkist-jiteliv>
7. Основні показники економічної діяльності підприємств сфери нефінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.ukrstat.gov.ua/metaopus/2015/1-2_03_02_01_2015.htm
8. Указ Президента України № 347/2002 „Про національну доктрину розвитку освіти” [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

СПЕЦКУРС У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП

*Кабусь Наталя Дмитрівна,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди,*

У програмі дій «Порядок денний на XXI століття» відзначено, що реалізація стратегії сталого розвитку цивілізації як основного орієнтира третього тисячоліття, що передбачає збалансований поступальний екологічний, економічний і соціальний прогрес світової спільноти протягом тривалого часу, можлива за умов об'єднання зусиль різних соціальних груп - зокрема дітей, молоді, дорослих, людей старшого віку, сім'ї, громади, нації як ключових ланок забезпечення сталості в усіх напрямках суспільного розвитку [1, с. 270-278]. Проте нині означені групи самі не відрізняються гармонійністю власного існування, характеризуються індиферентністю, нестійкою соціальною позицією, недостатнім усвідомленням важливості й невідкладності спільної діяльності як щодо вирішення власних проблем, так і для прогресивного розвитку суспільства. Значна кількість проблемних соціальних груп, а також кризові явища, характерні для дітей, молоді, дорослих, сім'ї, громади як важливих соціальних груп, що становлять основну соціальну структуру суспільства й зумовлюють вектор його розвитку, зумовлюють актуа-

льність реалізації цілеспрямованої діяльності зі стимулювання соціальних груп до сталого розвитку. Важливими суб'єктами такої діяльності мають бути соціальні педагоги й соціальні працівники як фахівці, що в професійній діяльності взаємодіють з представниками різних соціальних груп – як позитивно спрямованих, так і проблемних та «груп ризику», приймаючи активну участь у реалізації освітньо-виховної й соціальної політики держави.

Проведений нами аналіз навчального плану підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери – соціальних педагогів, соціальних працівників свідчить, що студенти вивчають різні аспекти соціально-педагогічної роботи (зокрема соціально-виховної, профілактичної, корекційної, реабілітаційної, дозвілевої, розвивальної) з представниками згаданих вище соціальних груп. Водночас проведені нами опитування студентів – майбутніх фахівців соціальної сфери свідчать, що не переважна більшість з них не мають чіткого уявлення про сутність, складові, завдання, принципи та механізми сталого розвитку, особливості стимулювання до сталого розвитку різ-

них соціальних груп, недостатньо усвідомлюють його значущість для сталого прогресивного розвитку сучасної цивілізації, майбутні фахівці не мають досить глибоких знань для осмислення загальних закономірностей сталого суспільного розвитку, а тим більше для наукового управління цими процесами.

У зв'язку з цим вважаємо: важливою умовою формування готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до сталого розвитку соціальних груп є поєднання комплексної підготовки на основі базових дисциплін, що викладаються у вищому навчальному закладі, й спеціальної підготовки, основу якої складає спецкурс «Актуальні питання сталого розвитку соціальних груп», що має низку переваг як у змістовному, так і процесуальному аспектах порівняно з іншими формами організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Так, зміст спецкурсу, який може оперативнo доповнюватися й поновлюватися, дозволяє своєчасно ознайомлювати майбутніх фахівців з найновішими досягненнями науки і практики, поглиблювати й розширювати їхні професійні знання та вміння; побудова змісту спецкурсу на інтегрований основі дає можливість встановлювати міжпредметні зв'язки й реалізовувати наступність у підготовці фахівців соціальної сфери. Вивчення спецкурсу передбачає поступове ускладнення видів діяльності – від навчальної, квазіпрофесійної, до наукової; знання та вміння, що формуються у студентів під час вивчення базових дисциплін, використовуються як опорні при засвоєнні змісту спецкурсу у VII семестрі.

Нами було розроблено робочу програму означеного спецкурсу, спрямованого на формування в майбутніх фахівців соціальної сфери (соціальних педагогів, соціальних працівників) системи знань про суть сталого розвитку як основної стратегії розвитку цивілізації у XXI столітті, специфіку сталого розвитку особистості, соціальної групи, суспільства; уміння розробляти й реалізовувати систему соціально-педагогічної роботи зі сталого розвитку соціальних груп в контексті реалізації стратегії сталого розвитку цивілізації.

Основними завданнями спецкурсу є: поглиблення знань майбутніх фахівців з питань становлення й розвитку особистості, соціальної групи, суспільства, сприяння усвідомленню ними необхідності посилення розвивального вектору соціально-педагогічної діяльності, ролі соціального педагога у реалізації стратегії сталого розвитку цивілізації; формування уявлення про основні положення концепції сталого розвитку; суть, специфіку, умови сталого розвитку соціальної групи, основні напрями соціально-педагогічної діяльності зі стимулювання соціальних груп до сталого розвитку; визначення методологічних основ проектування діяльності соціального педагога з метою забезпечення сталого розвитку соціальних груп; формування в майбутніх фахівців соціальної сфери умінь і навичок проектувати й реалізовувати систему роботи зі сталого розвитку особистості, соціальної групи відповідно до вимог сучасного суспільства; формування в майбутніх фахівців соціальної сфери установок на професійно-творчий саморозвиток для здійснення професійної діяльності на тво-

рчому рівні.

У результаті вивчення спецкурсу студенти мають знати: основні стратегічні орієнтири суспільного розвитку на сучасному етапі, змістове наповнення понять «розвиток», «сталий розвиток», «сталий розвиток особистості», «сталий розвиток соціальної групи», «сталий розвиток суспільства»; закономірності сталого розвитку особистості, соціальної групи, суспільства, роль соціального педагога, соціального працівника у забезпеченні означених процесів; основні проблеми, бар'єри, що перешкоджають сталому розвитку соціального суб'єкта; напрями діяльності соціального педагога щодо стимулювання особистості, соціальної групи до сталого розвитку; методологічні й методичні засади, технологію й стратегію соціально-педагогічної діяльності з метою сталого розвитку соціальної групи; особливості соціально-педагогічної роботи зі стимулювання до сталого розвитку різних соціальних груп. Майбутні фахівці також мають вміти: реалізовувати соціально-педагогічну відповідно до викликів і вимог сьогодення; застосовувати методологічні підходи (системний, синергетичний, цивілізаційний, культурологічний, особистісно-соціальний, діяльнісний, ресурсний) для розробки системи роботи зі стимулювання соціальних груп до сталого розвитку; добирати зміст, доцільні форми, методи соціально-педагогічної діяльності, розробляти ефективні інноваційні засоби з метою стимулювання різних соціальних груп до сталого розвитку; виокремлювати й реалізовувати основні напрями соціально-педагогічної діяльності зі сталого розвитку соціальної групи й особистості; впроваджувати технології, стратегії, прийоми соціально-педагогічної діяльності з метою сталого розвитку різних соціальних груп; здійснювати організацію й управління процесом сталого розвитку особистості, соціальної групи з метою їх переведення на рівень самоорганізації й самоуправління; налагоджувати взаємодію з різними соціальними суб'єктами для спільної діяльності з метою стимулювання соціальних груп до сталого розвитку; здійснювати аналіз перспективного соціально-педагогічного досвіду й творчо використовувати його у професійній діяльності.

Програма спецкурсу містить два змістових модулі: «Концептуальні й технологічні засади сталого розвитку соціальної групи» й «Проектування соціально-педагогічної діяльності зі сталого розвитку різних соціальних груп». Перший модуль передбачає ознайомлення студентів з темами: «Сталий розвиток як провідна стратегія розвитку цивілізації у XXI столітті», «Генеза ідеї сталого розвитку в історії світової та вітчизняної наукової думки», «Еволюція поглядів на сталий суспільний розвиток у XX – на початку XXI століття», «Закони та закономірності сталого розвитку людини, соціальної групи, суспільства», «Соціально-педагогічний підхід до реалізації стратегії сталого розвитку суспільства», «Суть сталого розвитку соціальної групи», «Основні напрями, зміст, форми, методи соціально-педагогічної діяльності для сталого розвитку соціальних груп», «Методологічні засади діяльності соціального педагога зі сталого розвитку соціальних груп», «Технологія соціально-

педагогічної діяльності зі сталого розвитку соціальної групи», вивчення яких сприяє засвоєнню майбутніми фахівцями системи знань з вирішення проблеми сталого розвитку й особливостей соціально-педагогічної діяльності для сталого розвитку соціальної групи.

Другий модуль націлено на формування в майбутніх фахівців умінь розробляти систему соціально-педагогічної діяльності для сталого розвитку різних соціальних груп – дітей, молоді, дорослих, сім'ї, громади, а також систему роботи зі стимулювання до сталого розвитку представників проблемних соціальних груп, що забезпечує набуття студентами навичок проектувати зміст, добирати доцільні методи, форми соціально-педагогічної діяльності для

активізації процесів сталого розвитку різних соціальних груп з урахуванням їх специфіки. Зміст спецкурсу також передбачає виконання студентами творчого наукового завдання – розробку програми (проекту) соціально-педагогічної діяльності зі сталого розвитку соціальної групи, створення й презентацію соціальної реклами зі стимулювання до сталого розвитку представників різних соціальних груп. Студенти матимуть змогу реалізувати означені проекти й здобути досвід професійної діяльності у досліджуваному аспекті під час соціально-педагогічної практики в навчальних закладах й центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, яка відбуватиметься у VIII семестрі.

Список використаних джерел:

1. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» / Пер. з англ.: ВГО «Україна. Порядок денний на XXI століття». – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНИЙ ПОКАЗНИК ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ КОНФЛІКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Калаур Світлана Миколаївна

Тернопільський національний педагогічний університет ім.Володимира Гнатюка,

Сьогодні у нашій країні спостерігається зростання різного роду соціальних проблем у клієнтів соціальних служб. Виходячи з цього, першочерговою є потреба в суттєвому вдосконаленню змісту та методики професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, соціальних працівників та практичних психологів на основі формування у них готовності розв'язання конфліктів, які можуть виникати під час професійної діяльності. Відзначимо як беззаперечний факт, що майбутній фахівець соціальної сфери у своїй професійній діяльності буде дотичний до вирішення різноманітних особистісних проблем своїх клієнтів. Отже, ще під час навчання у вищому навчальному закладі у студентів доцільно формувати ґрунтовні теоретичні знання та практичні уміння й навички щодо попередження та розв'язання конфліктів.

Професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери має бути зосереджена на розвитку та вдосконаленні особистісних якостей. До найбільш вагомих було віднесено толерантність, як особистісну і професійну якість, що обрану показником особистісного критерію готовності до цього виду діяльності. У своєму дослідженні ми виходили з тих міркувань, що толерантність є вимогою часу, оскільки сьогодні відбувається знецінення моральних, етичних, духовних цінностей людства. Необхідність належним чином сформованої толерантності обумовлюється самою сутністю обраної професії, в якій дуже яскраво проявляється гуманістична спрямованість, що передбачає сформованість у професіоналів таких якостей як добросердечне ставлення до клієнтів, розуміння особливостей соціальних послуг, ви-

сокий ступінь терпимості під час спілкування з клієнтами.

Теоретичні та практичні питання формування толерантності досліджували Т. Білоус, Н. Бирко, О. Волошина, О. Зарвіна, О. Матієнко, Н. Орловська, М. Тилічко, Ю. Тодорцева, О. Шаюк та ін. У психолого-педагогічних працях відомих педагогів Ш. Амонашвілі, І. Беха, О. Савченко, В. Сухомлинського, виокремлено гуманістичні принципи, які покладено в основу педагогіки толерантності. Однак, досі в практиці професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери не вироблені підходи, що відповідають вимогам толерантності. У науковій літературі мало відомостей про принципи підвищення рівня толерантності, та лише у загальному вигляді аргументовано доцільність толерантності як особистісної риси соціального працівника.

Відзначимо, що ми повністю погоджуємося із висновком Н. Бирко [1] про те, що наукова категорія «толерантність» належить до методологічного апарату декількох наук, а саме філософії, політології, юриспруденції, соціології, культурології, психології, та педагогіки. Саме цей факт, з однієї сторони, суттєво розширює коло наших наукових пошуків, а з другої – спрямовує нас більш конкретніше розглянути соціологічний аспект толерантності як особистісної та професійної якості.

Встановлено, що першим документом, у якому було піднято питання про толерантність прийнято вважати «Загальну декларацію прав людини» [6], де у 2 статті записано, що «кожна людина повинна мати всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови,